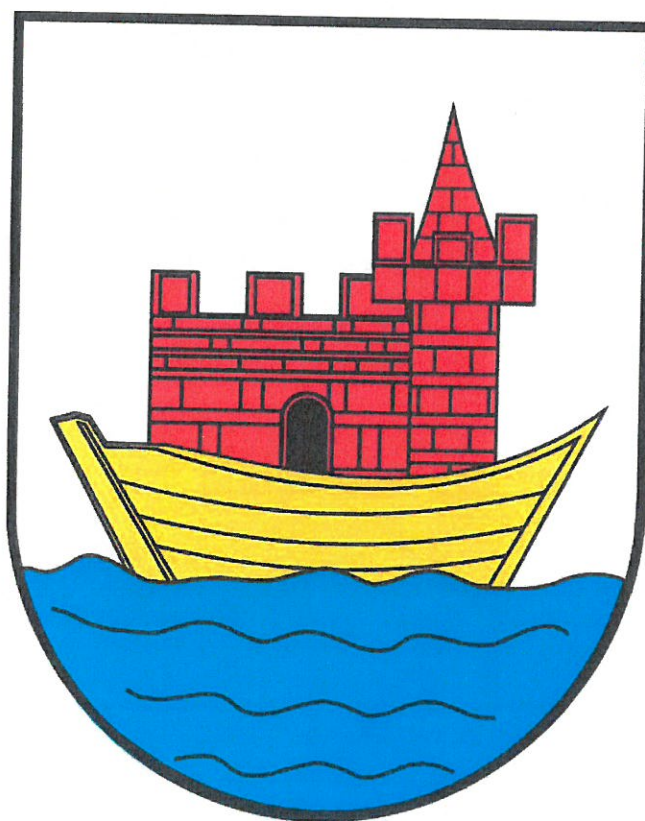

**Plan Odnowy Miejscowości
R Y G A R B Y
w Gminie Sępopol
na lata 2016 - 2020**

Spis treści

<i>Wstęp</i>	2
1. Charakterystyka miejscowości	3
1.1. Historia miejscowości	4
1.2. Demografia	5
1.3. Struktura przestrzenna	6
2. Inwentaryzacja zasobów	8
2.1. Lasy	8
2.2. Rośliny i zwierzęta	8
2.3. Kopaliny	9
2.4. Gleby	10
2.5. Obszar Chronionego Krajobrazu	11
2.6. Dziedzictwo kulturowe	12
2.7. Zasoby turystyczne	12
2.7.1. Turystyka rowerowa	12
2.7.2. Turystyka wodna	13
2.8. Infrastruktura społeczna	13
2.9. Infrastruktura techniczna	14
2.10. Gospodarka i rolnictwo	15
2.11. Kapitał ludzki	15
3. Opis i charakterystyka obszaru o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb społecznych	15
4. Analiza SWOT	15
5. Wizja rozwoju wsi	17
6. Kierunki rozwoju i opis planowanych przedsięwzięć	17
7. Harmonogram wdrażania Planu Odnowy Miejscowości	18
8. Monitorowanie i nadzór nad realizacją Planu Odnowy Wsi	21

Wstęp

Plan odnowy miejscowości to dokumentem, który określa ścieżkę rozwoju określonej wsi. Podstawą jego jest część stanowiąca opis zasobów wsi i tkwiącego w niej potencjału społecznego oraz możliwości organizacyjnych mieszkańców.

Na tej podstawie została dokonana analiza mocnych i słabych stron miejscowości oraz szans i zagrożeń jej rozwoju.

Stanowi to podstawę do podjęcia prac nad określeniem kierunków rozwoju miejscowości i wyznaczeniem zadań, których realizacja ma się przyczynić do osiągnięcia zakładanego stanu w określonej perspektywie czasu.

Na podstawie powyższej analizy określono perspektywę rozwoju wraz z wyznaczeniem priorytetowych zadań, których realizacja ma się przyczynić do osiągnięcia wyznaczonych kierunków rozwoju.

Rozwój wsi ma nastąpić w wyniku jej tzw. odnowy czyli procesu obejmującego szeroki wachlarz przedsięwzięć, wpływających na podwyższenie jakości życia na wsi i wzrost tożsamości jej mieszkańców z daną wsią. Przedsięwzięcia przyczyniające się do odnowy wsi mają wynikać bezpośrednio z potrzeb mieszkańców danej miejscowości.

Plan jest dokumentem otwartym, który w zależności od potrzeb i uwarunkowań finansowych będzie aktualizowany. Pozwala to na swobodne dopisywanie nowych działań, na dokonywanie zmian w kolejności zadań w zależności od dostępu do funduszy w nowym okresie programowania.

1. Charakterystyka miejscowości

Rygarby – to miejscowość usytuowana w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie bartoszyckim, w Gminie Sępopol. Rygarby oddalone są o 3 km od siedziby gminy Sępopol, a 14 km od miasta Bartoszyce.

Wieś Rygarby jest siedzibą sołectwa. W latach 1975 – 1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa olsztyńskiego.

Podział administracyjny powiatu bartoszyckiego

Natomiast cała Gmina Sępopol o powierzchni 246,58 km², leży w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie bartoszyckim. Od zachodu graniczy z gminą Bartoszyce, od południa (na niewielkim odcinku) z gminą Bisztynek, od południowego wschodu z gminą Korsze, od wschodu z gminą Barciany. Północna granica gminy stanowi granicę państwową z Rosją (Obwód Kaliningradzki, Rejon Prawdinsk). Na terenie gminy znajduje się 22 sołectwa w skład którego wchodzi 48 miejscowości.

Pod względem fizjograficznym gmina Sępopol leży w Pasie Pobreży Bałtyckich (kraina fizycznogeograficzna), w regionie Niziny Staropruskiej na Nizinie Sępopolskiej. Przeważa krajobraz równinny, który urozmaicają doliny rzeczne i niewielkie spadki terenu.

Osią hydrograficzną gminy jest rzeka Łyna – największa rzeka województwa. Przecina ona gminę płynąc meandrami początkowo z zachodu na wschód, na wysokości Sępola skręcając na północ.

Położenie Sołectwa Rygarby – mapa ze strony www.maps.google.com

1.1. Historia miejscowości

Rygarby (niem. Rückgarben) – wieś w Polsce położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie bartoszyckim, w gminie Sępólno. W latach 1975-1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa olsztyńskiego.

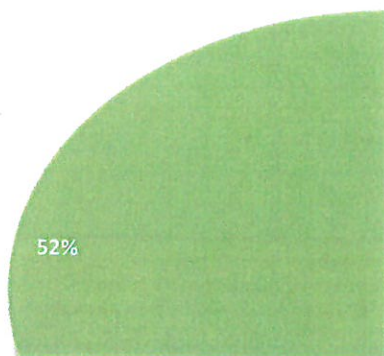
Na zachód od wsi i na południe od rzeki Łyny (blisko Wiatrowca) znajduje się pagórek zwany Pańska Góra, o wysokości 43 m. Znajdują się tam pozostałości po grodzisku Prusów.

Wieś lokowana w 1376 roku na 41 włókach. W tym czasie powstał majątek rycerski i wieś szlachecka. W 1889 r. majątek ziemski obejmował obszar 361 ha.

W 1978 r. w Rygarbach było 25 indywidualnych gospodarstw rolnych, obejmujących łącznie 124 ha ziemi. W tym czasie we wsi funkcjonował punkt biblioteczny. W 1983 r. we wsi było 10 budynku i mieszkało 101 osób.

1.2.Demografia

Według danych z ewidencji ludności Urzędu Miejskiego w Sępopolu liczba mieszkańców Rygarb na dzień 31 grudnia 2015 r. wynosiła 61 osób co stanowi 0,87 % ogólnej liczby Gminy Sępopol

Średni wskaźnik gęstości zaludnienia w Gminie Sępopol wynosi ok. 29 osób/km², przy czym jeszcze rzadziej zaludnione są obszary wiejskie. Liczbę mieszkańców gminy Sępopol charakteryzuje ujemne saldo migracji i ujemny przyrost naturalny.

Ludność miejscowości Rygarby w latach 2007-2014 na tle Gminy Sępopol

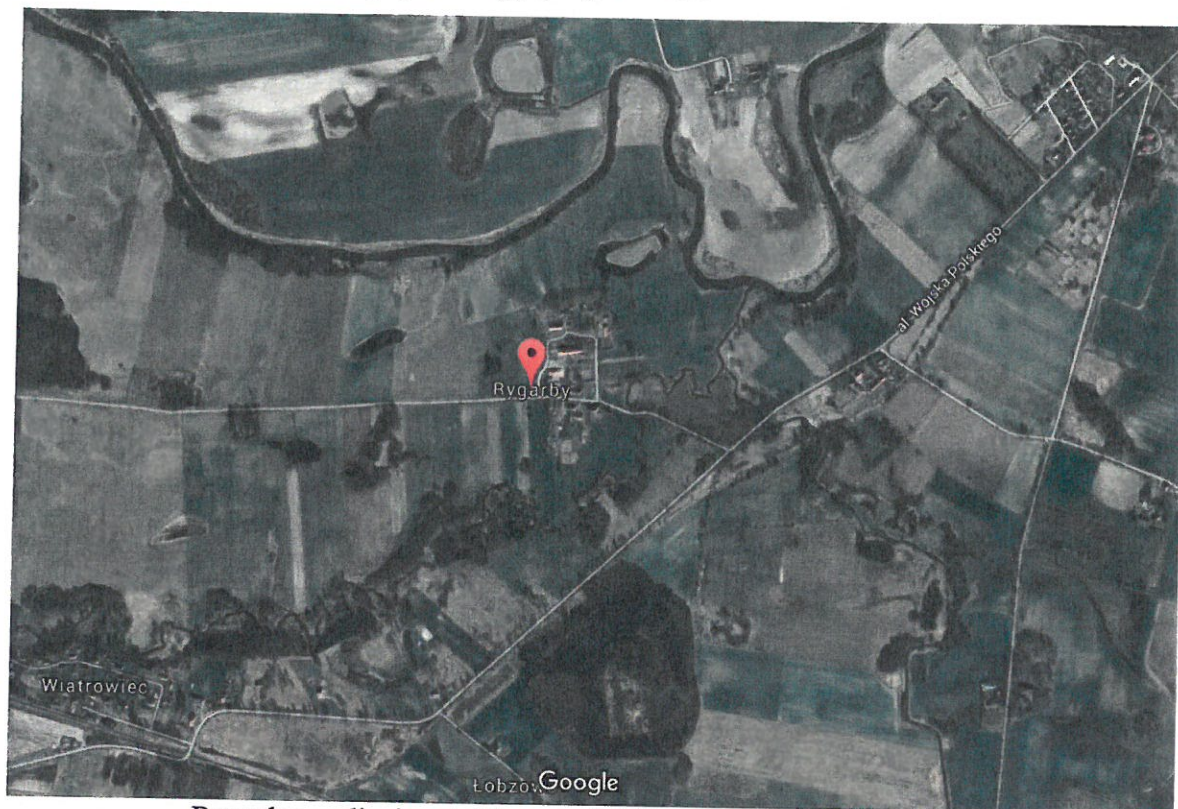
Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Rygarby	65	62	60	61	65	62	58	58
GMINA SĘPOPOL	7132	7127	7105	7080	7000	6919	6856	6758

Struktura ludności w miejscowości Rygarby

kobiety w wieku			mężczyźni w wieku		
0-19 lat	20-60 lat	powyżej 60 lat	0-19 lat	20-65 lat	powyżej 65 lat
7	16	4	6	23	2

Jak widać z tabeli ludność miejscowości Rygarby ulega niewielkim wahaniom. Świadczy to o stabilizacji migracyjnej w tej miejscowości. Natomiast w Gminie Sępopol od wielu lat obserwuje się tendencję spadkową związaną z wynikiem ujemnego salda migracji oraz ujemnego przyrostu naturalnego.

Udział grupy osób w wieku przedprodukcyjnym w Rygarbach w ogólnej liczbie mieszkańców wynosi 23%, natomiast udział grupy w wieku produkcyjnym stanowi 67% oraz mieszkańców w wieku poprodukcyjnym jest 10%.

Rygarby - zdjęcie satelitarne – źródło: www.maps.google.com

1.3. Struktura przestrzenna

Studium Kierunków rozwoju zagospodarowania przestrzennego Gminy Sępólno wyznacza trzy strefy rozwoju. Miejscowość Rygarby znajduje się w strefie A czyli strefa rozwoju turystyki i energetyki wodnej.

Na terenie strefy planuje się:

- wprowadzanie funkcji turystycznej, która będzie miała charakter dominujący;
- wprowadzenie funkcji produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, który stanowić będzie funkcję towarzyszącą;
- wzmocnienie funkcji leśnej, która będzie miała charakter uzupełniający;
- rozwój osadnictwa o funkcji turystycznej i rekreacyjnej;
- dostosowanie osadnictwa do nowej roli - obsługi ruchu turystycznego;
- osłabienie funkcji rolniczej, poprzez przeznaczenie gruntów obecnie rolnych na zbiornik wodny, dla rozwoju turystyki oraz pod zalesienia; rolnictwo stanowić będzie funkcję towarzyszącą.

Za rozwojem funkcji turystycznej jako dominującej w strefie przemawiają:

- przydatność do żeglugi śródlądowej rzeki Łyny,
- planowany zbiornik wodny,
- występowanie największego w gminie kompleksu leśnego w rejonie miejscowości Pieny-Rygarby,
- występowanie zróżnicowanych zbiorowisk leśnych, w tym drzewostanów w wieku powyżej 100 lat,
- niska jakość gleb w zachodniej części strefy, co sprzyja zwiększeniu lesistości i wprowadzeniu zabudowy rekreacyjnej,
- występowanie obiektów cennych kulturowo (stanowiska archeologiczne) i możliwość ich adaptacji do funkcji turystycznej.

Rozwój funkcji turystycznej będzie miał miejsce w oparciu o planowany turystyczny szlak wodny oraz zbiornik wodny na rzece Łynie. Szlak wodny będzie miał charakter szlaku międzynarodowego, stąd też planowane jest przejście graniczne. W związku z organizacją szlaku wodnego na Łynie planuje się następujące elementy obsługi szlaku:

- przystanie wodne w m. Smolanka i **Rygarby** (powyżej i poniżej planowanej elektrowni wodnej), Stopki oraz Ostre Bardo.

Budowa zbiornika wodnego na rzece Łynie zwiększa atrakcyjność wypoczynkową tego obszaru, stwarzając możliwości realizacji wokół zbiornika zespołów zabudowy rekreacyjnej. Na prawym brzegu, na zachód od m. Rygarby w kierunku m. Pieny, planowany jest także zespół domków letniskowych.

Funkcja turystyczna na obszarze strefy wzmacniana jest przez przeprowadzenie w jej granicach fragmentów krajoznawczych szlaków rowerowych, które zwiększają rekreacyjną atrakcyjność i dostępność terenu i jednocześnie wiążą obszar strefy z pozostałymi terenami gminy.

W strefie tej utrzymuje się funkcję mieszkaniową, na którą składają się:

- tereny zabudowy zagrodowej w miejscowościach Ostre Bardo, Stopki, **Rygarby**, Masuny, Miedna;

Planuje się, że rozwój funkcji mieszkaniowej będzie miał miejsce poprzez uzupełnienie istniejącej zabudowy oraz w jej bezpośrednim sąsiedztwie.

Dla ośrodków produkcji rolnej dopuszcza się zmianę ich użytkowania w kierunku funkcji produkcyjnej lub turystycznej.

2. Inwentaryzacja zasobów

2.1. Lasy

Duże kompleksy leśne w gminie Sępólno są skupione głównie w środkowej części gminy. Mniejsze kompleksy są porozrzucane po całym terenie gminy. Biorąc pod uwagę regionalizację przyrodniczo-leśną, lasy należą do Krainy Mazursko-Podlaskiej. Ze względu na wysoką żyzność charakteryzują się stosunkowo dużą różnorodnością siedliskową oraz gatunkową drzewostanów.

Wśród typów siedliskowych przeważają:

- las świeży – charakterystyczne gatunki to: brzoza z domieszką świerku,
- las mieszany świeży – charakterystyczne gatunki to: brzoza z domieszką dębu, sosny i olchy, las wilgotny – charakterystyczne gatunki to: brzoza, dąb, buk,
- ols – charakterystyczne gatunki to: olsza, dąb oraz brzoza,
- las mieszany bagienny.

Dominujące gatunki drzew to: brzoza brodawkowata, świerk, dąb szypułkowy, sosna zwyczajna, olcha, modrzew i buk. Drzewostany dębowe na terenie gminy charakteryzują się dobrą jakością techniczną. Najbardziej wartościowe drzewostany występują na siedliskach lasu świeżego i lasu mieszanego świeżego, często tworząc strukturę dwupiętrową, wielogatunkową, z bogatym podszytem. Największy udział w powierzchni zalesionej ma brzoza, którą charakteryzuje się na terenach gminy znaczną ekspansywnością i dobrą jakością. Również świerk charakteryzuje się dobrą jakością techniczną. Bonitacja i jakość techniczna modrzewia i jesionu odznaczają się wysokimi parametrami. Dobra jakość na tym obszarze cechuje również lipę drobnolistną. Wszystkie lasy w gminie wchodzą w skład mikroregionu matecznego dla lipy drobnolistnej.

2.2. Rośliny i zwierzęta

Według podziału geobotaniczno-regionalnego, gmina Sępólno leży w Dziale Pomorskim, który charakteryzuje się znacznym udziałem zbiorowisk o subatlantyckim typie zasięgu. Dla tego regionu charakterystyczne jest występowanie grądów, lasów liściastych, acidofilnych lasów dębowych, kontynentalnych borów sosnowych oraz niżowych buczyn.

Ze względu na synantropizację (całość przemian zachodzących w szacie roślinnej pod wpływem działalności człowieka), gmina leży w regionie IV stopnia (skala od I do VII), gdzie przeważa roślinność antropogeniczna (wprowadzona przez człowieka), a roślinność

naturalna zachowała się fragmentarycznie w siedliskach skrajnie ubogich lub niedostępnych do wykorzystania przez człowieka.

Znacznie większe zróżnicowanie gatunkowe roślin i zwierząt występuje zatem na tych terenach, które nie są silnie przekształcone przez działalność człowieka, w przypadku gminy Sępól – głównie działalność rolniczą.

Zgodnie z tym, największe bogactwo roślin w gminie Sępól występuje na obszarach podmokłych, mało dostępnych i leśnych. Spotyka się tu wiele gatunków pospolitych, ale także gatunki rzadkie i chronione jak: malina moroszka (*Rubus chamaemore*), wawrzynek wilczelyko (*Daphne mezereum*), podrzeń żebrowiec (*Rotundifolia*), pełnik europejski (*Trollius europaeus*), lepnica litewska (*Silene lithuanica*).

Ponadto, można też spotkać torfowiska niskie (eutroficzne) zasiedlone przez wiele gatunków (m.in. turzyce i kosańce).

Na terenach leśnych gminy można spotkać kilka gatunków dużych ssaków, jak: jeleń, dzik, sarna, borsuk, wilk, lis, jenot. Z mniejszych ssaków występuje: wiewiórka, kuna, wydra (umieszczona w Załączniku IV Dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory z 1992 r. – jako gatunek wymagający ścisłej ochrony), tchórz, norka amerykańska. Ponadto, spotyka się siedliska bobra (umieszczony w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej).

Ptaki są najliczniejszą grupą zwierząt występującą w gminie Sępól. Często występują miejsca gniazdowania bociana białego (umieszczonego w Załączniku I Dyrektywy 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków – jako gatunek objęty szczególną ochroną) – najliczniej na północy gminy. Spotyka się także inne gatunki ptaków gniazdujących, wymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej jak: kania ruda, dzięcioł średni, puchacz, bąk, czapla siwa, błotniak zbożowy, bocian czarny i żuraw. Ponadto, licznie występują inne gatunki pospolitych ptaków.

2.3. Kopaliny

Gmina Sępól jest stosunkowo zasobna w kopaliny. Udokumentowane złoża znajdują się w 8 miejscowościach. Eksploatowane było tylko 1 złożo.

Ważniejsze udokumentowane złoża kopalin

Gmina	Miejscowość	Rodzaj	Zasoby	Eksploatacja
Sępól	Szczurkowo	kreda jeziorna	1 098 tys. ton	GEO-ROL s.c., Suwałki
	Lipica	tor niski i mieszany	2 778 tys. m ³	złoże nie eksploatowane
	Różyna	torf niski i mieszany	1 016 tys. m ³	złoże nie eksploatowane
	Sępól	kruszywo naturalne (piasek i żwir)	powierzchnia 3 ha	złoże nie eksploatowane
	Szczurkowo	kruszywo naturalne (piasek)	powierzchnia 1,5 ha	złoże nie eksploatowane
	Meleidy	kruszywo naturalne (piasek drobnoziarnisty)	powierzchnia 1,2 ha	złoże nie eksploatowane
	Miedna	surowce ilaste ceramiki budowlanej (głina piaszczysta)	powierzchnia 3,2 ha	złoże nie eksploatowane
	Lipica	surowce ilaste ceramiki budowlanej (głina piaszczysta)	powierzchnia 2 ha	złoże nie eksploatowane

2.4. Gleby

Na terenie gminy Sępól przeważają gleby brunatne właściwe i kwaśne morfologicznie przy nieznacznym udziale ziem czarnych. Kolejnym typem gleby występującym na większych połaciach (w dolinach rzek) są mady czarnoziemne i brunatne. Stosunkowo niewielką powierzchnię zajmują gleby hydrogeniczne (torfowe, murszowo-torfowe i murszowate) i bielcowe.

Pod względem urodzajności gleb gmina Sępól plasuje się na trzecim miejscu w powiecie bartoszyckim. Wskaźnik bonitacji jakości i przydatności rolniczej gleb wynosi 57,4 pkt (średnia wojewódzka wynosi 50,1 pkt). Najwięcej gleb należy do klasy bonitacyjnej IVa i IIIb.

Badania wykazały, że gleby wykazują naturalną zawartość metali ciężkich. Podobna sytuacja występuje w przypadku zawartości siarki siarczanowej – gleba zawiera niską, naturalną ilość tego zanieczyszczenia. Natomiast w przypadku węglowodorów aromatycznych (WWA) stwierdzono ich podwyższoną zawartość (stopień zanieczyszczenia 1 w skali od 0 do 4). Pomimo tego, gleba taka nadaje się do uprawy wszystkich roślin bez obawy zanieczyszczenia płodów rolnych.

Gleby bardzo kwaśne (pH do 4,5) i kwaśne (pH 4,6-5,5) stanowią odpowiednio 20 i 37% powierzchni użytków rolnych. Gleby te wymagają wapnowania.

2.5. Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Rzeki Łyny” oraz „Doliny Rzeki Guber”

Spśród form ochrony przyrody, na terenie gminy Sępólno występują obszary chronionego krajobrazu, które przedstawia poniższa tabela.

Nazwa	Powierzchnia(ha)	Uwagi
OchK Doliny Dolnej Łyny	16 429,90	powierzchnia całego OchK
OchK Doliny Dolnej Guber	14 363,80	powierzchnia całego OchK

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Dolnej Łyny” przebiega na terenie gminy pasem o zróżnicowanej szerokości doliną rzeki Łyny obejmując swym zasięgiem jeden z największych kompleksów leśnych w okolicach wsi Wiatrowiec.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Rzeki Guber” na terenie Gminy Sępólno występuje w dwóch fragmentach. Pierwszy z nich usytuowany jest na południe od miejscowości Lwowiec i oprócz doliny rzeki Guber obejmuje okolice dolnego odcinka rzeki Mamlak, a drugi znajduje się na południe od miejscowości Prętławki i obejmuje fragmenty kompleksu leśnego położonego przy wschodniej granicy gminy.

Miejscowość Rygarby leży w pobliżu owych Obszarów Chronionego Krajobrazu. Ponadto na terenie Gminy Sępólno i miejscowości Rygarby wyznaczono obszar, który należy do europejskiej sieci obszarów chronionych NATURA 2000 (pełna nazwa sieci to Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000). Sieć obejmuje obszary chronione na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem utworzenia sieci jest ochrona cennych pod względem przyrodniczym i zagrożonych składników różnorodności biologicznej w państwach Unii Europejskiej. Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 pod nazwą „Warmińskie bociany” obejmuje obszar 20 156,60 ha południowo- zachodnich krańców gminy i miasto Sępólno, co stanowi 81,7 % powierzchni całej gminy. Przez teren wsi Rygarby przebiega rozległy obszar specjalnej ochrony „Ostoja Warmińska” – obejmujący ogółem powierzchnię ponad 142 tys. ha.

2.6. Dziedzictwo kulturowe

Na terenie gminy Sępólń znajduje się 30 zespołów folwarcznych, z czego 2 to zespoły pałacowo-folwarczne. Z kolei na terenie miasta Sępóln na szczególną uwagę zasługuje objęte ochroną konserwatorską urbanistyczne założenie miasta położone bardzo malowniczo w zakolu rzeki Łyna. Do najcenniejszych obiektów architektonicznych miasta Sępóln należą kościół św. Michała Archanioła oraz mury miejskie z 1372 roku. Natomiast do najcenniejszych obiektów zabytkowych gminy należą kościoły w Lipicy, Lwowcu Dietrichowie oraz greckokatolicka cerkiew w Ostym Bardzie.

Cerkiew w Ostym Bardzie – źródło: Urząd Miejski w Sępólnie

2.7. Zasoby turystyczne

2.7.1. Turystyka rowerowa

Na terenie Gminy Sępóln wyznaczono trasy rowerowe:

- szlak „Green Velo” to ponad 2000 km specjalnie wytyczonej trasy (trasa główna 1887,5 km, trasy łącznikowe i boczne: łącznie 192 kilometry). Szlak wiedzie przez pięć województw wschodniej Polski (warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie i świętokrzyskie).
- szlak „Doliną rzeki Łyny” o łącznej długości 31,5 km przebiegający przez miejscowości Sępóln – Smolanka – Liski- Bartoszyce – Wiatrowiec – Sępóln;

- szlak „Pogranicza” o łącznej długości 34,0 km przebiegający przez Sępopol – Stopki – Ostre Bardo- Szczurkowo – Park – Judyty – liski – Smolanka – Sępopol.

2.7.2. Turystyka wodna

Turystyczną atrakcją gminy są szlaki rzek Łyny i Gubra (obszary wzdłuż całego przepływu rzek należą do stref chronionego krajobrazu).

Rozwój turystyki i rekreacji z wykorzystaniem rzeki Łyny prowadzone jest w oparciu o malownicze położenie rzeki. Ze względu na rozwój turystyki wodnej utworzone zostały stacje w miejscowościach Sępopol, Masuny i Stopki.

Rzeka Łyna z loty ptaka – źródło: Urząd Miejski w Sępopolu

W przyszłości, w związku z planowanym powstaniem elektrowni wodnej istnieje szansa na budowę przystani wodnej w miejscowościach Smolanka i **Rygarby**.

2.8. Infrastruktura społeczna

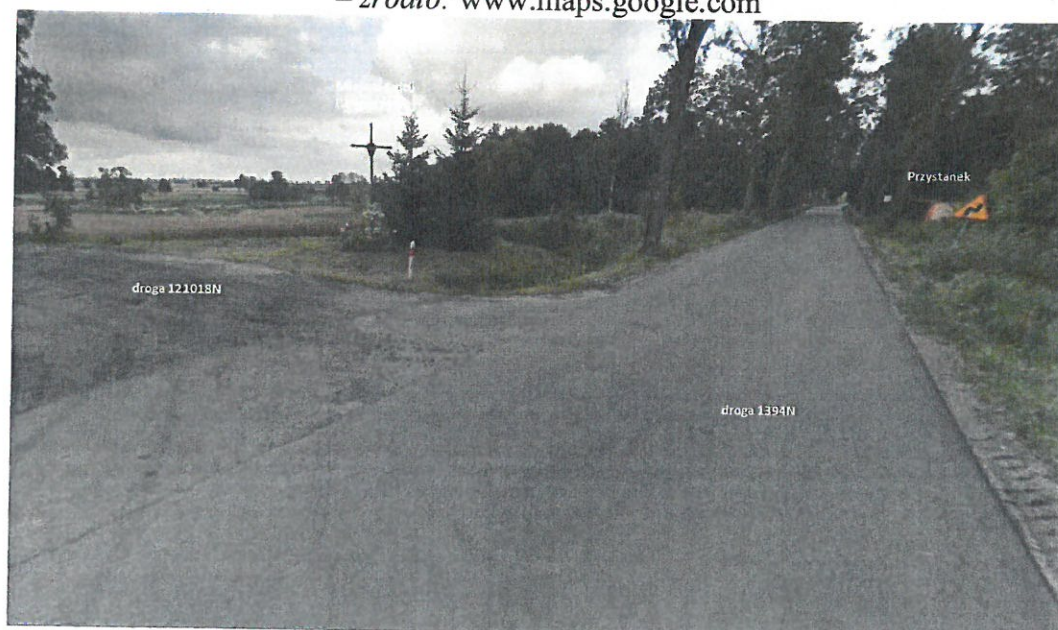
Uczniowie z terenu sołectwa Rygarby uczęszczają do Szkoły Podstawowej w miejscowości Wiatrowiec i Gimnazjum w Sępopolu. Uczniowie szkół średnich zmuszeni są dojeżdżać do szkół oddalonych ok. 14 km do Bartoszczy.

2.9. Infrastruktura techniczna

W miejscowości Rygarby brakuje obiektu w którym można by zlokalizować świetlicę wiejską, boisko sportowe, czy przystanek autobusowy. Najbliższy przystanek autobusowy zlokalizowany jest w odległości około 0,5 km, przy drodze powiatowej nr 1394N, do której prowadzi gruntowa droga gminna nr 121018N, będąca w bardzo złym stanie technicznym. Słabe dowiązanie komunikacyjne powoduje istotną barierę utrudniającą rozwój gospodarczy i turystyczny miejscowości. Dlatego też zadaniem priorytetowym jest pozyskanie środków zewnętrznych przeznaczonych na przebudowę drogi gminnej.

*Droga gminna 121018N prowadząca do Rygarb
– źródło: www.maps.google.com*

Droga gminna 121018N prowadząca do Rygarb oraz droga powiatowa 1394N prowadząca do Sępól, a także obiekty użyteczności publicznej – źródło: www.maps.google.com

2.10. Gospodarka i rolnictwo

Ze względu na stosunkowo wysoki wskaźnik bonitacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (73,8 pkt, podczas gdy średnia dla województwa wynosi 65 pkt), ważną gałęzią gospodarki w gminie jest rolnictwo. W gminie znajduje się ok. 800 gospodarstw rolnych (powyżej 1 ha) w miejscowości Rygarby 14 gospodarstw.

Dominującą gałęzią gospodarczą na terenie wsi Rygarby jest rolnictwo indywidualne z produkcją roślinną i zwierzęcą.

Struktura użytków rolnych w gminie Sępole

Użytki rolne					Lasy	Pozostałe grunty i nieużytki
Użytki rolne ogółem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska		
18 120	14 990	23	1633	1474	4496	2042

2.11. Kapitał Ludzki

Rygarby to miejscowość z perspektywami, przesądza o tym duże zaangażowanie i otwartość jej mieszkańców. We wsi nie występują istotne konflikty. Wśród mieszkańców istnieje duża chęć współpracy i integracji. Mieszkańcy sami są inicjatorami wielu działań, z dużym zaangażowaniem biorą udział w imprezach okolicznościowych (np. dożynkach gminnych).

3. Opis i charakterystyka obszaru o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb społecznych

Dla mieszkańców Rygarb obszarem o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia ich potrzeb społecznych jest centrum wsi, przez którą przebiega gruntowa droga gminna łącząca wieś z drogą powiatową prowadzącą do Sępolem i Bartoszyce. W związku z planowaną lokalizacją przystani wodnej na rzece Łynie, konieczne jest podjęcie działań zmierzających do pozyskania terenów pod lokalizację obiektów użyteczności publicznej.

4. Analiza SWOT

Przedstawiona analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń jest syntezą poszczególnych obszarów życia miejscowości Rygarby. Ukazuje ona w oparciu o dostępne zasoby naturalne wsi oraz potencjał społeczny miejscowości mocne i słabe strony miejscowości, a także aspekty zawarte w szansach i zagrożeniach.

MOCNE STRONY

- aktywna społeczność lokalna,
- atrakcyjne walory przyrodniczo-krajobrazowe,
- czyste, nieskażone środowisko naturalne,
- planowana lokalizacja zbiornika wodnego powstałego po spiętrzeniu rzeki Łyny,
- dobra współpraca z samorządem i lokalnymi przedsiębiorcami,
- fundusz sołecki,
- dogodna lokalizacja wsi.

SŁABE STRONY

- bardzo zły stan drogi dojazdowej do wsi,
- bezrobocie strukturalne,
- brak nieruchomości umożliwiającej urządzenie świetlicy wiejskiej,
- brak zagospodarowanych miejsc, rekreacyjno-sportowych we wsi,
- brak obiektów sakralnych,
- nieestetyczny wygląd wsi.

SZANSE

- rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego,
- promocja turystyczna gminy i regionu,
- szlak pieszy, rowerowy wzdłuż rzeki Łyny i Pisy,
- modernizacja i poprawa stanu dróg,
- możliwość pozyskania funduszy UE
- innych źródeł zewnętrznych.

ZAGROŻENIA

- migracja ludzi młodych do większych ośrodków i miast,
- ubożenie społeczeństwa,
- wykluczenie społeczne (problemy komunikacyjne),
- niewykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowych.

Wyniki przeprowadzonej analizy SWOT sprzyjają podjęciu działań związanych z rozwojem turystyki, poprawą standardu i jakości życia mieszkańców wsi oraz ochroną środowiska naturalnego.

5. Wizja rozwoju wsi

Co ma ją wyróżniać?	Estetyka, nieskażone środowisko naturalne, bogactwo przyrodnicze, aktywni mieszkańcy, rozwinięta działalność pozarolnicza
Jakie ma pełnić funkcje?	Mieszkaniowa, agroturystyczna, wypoczynkowa, rekreacyjna
Jacy mają być mieszkańcy?	Zintegrowani, zaangażowani w działania na rzecz rozwoju wsi, identyfikujący się z miejscowością, przedsiębiorczy, aktywnie działająca młodzież
W jaki sposób ma być zorganizowana wieś i jej mieszkańcy?	Aktywnie działający Sołtys i Rada Sołecka, formalne i nieformalne grupy mieszkańców,
Jak ma wyglądać wieś?	Estetyczne, zadbane obejścia gospodarskie, skanalizowana
Jakie obyczaje i tradycje mają być pielęgnowane i rozwijane?	Zachowanie lokalnych tradycji, organizacja imprez okolicznościowych
Jak mają wyglądać domy i obejścia?	Czyste, zadbane, estetyczne, wyremontowane i ukwiecone
Jaki ma być stan otoczenia i środowiska?	Czyste otoczenie, naturalne i nieskażone środowisko przyrodnicze
Co ma oferować wieś dzieciom i młodzieży?	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna, zajęcia edukacyjno-integracyjne
Jakie mają być połączenia komunikacyjne?	Dobry stan dróg, komunikacja publiczna dostosowana do potrzeb mieszkańców

6. Kierunki rozwoju i opis planowanych przedsięwzięć

Sołtys i Rada Sołecka wsi Rygarby na podstawie przeprowadzonej analizy i opracowania przyszłej wizji, określiła kierunki rozwoju wsi.

I. Poprawa stanu infrastruktury publicznej

Cele operacyjne :

- poprawa jakości życia na wsi,
- poprawa jakości infrastruktury drogowej
- podniesienie walorów rekreacyjnych miejscowości,
- promocja aktywnego trybu życia – zaspokojenie oczekiwań mieszkańców poprzez stworzenie miejsca do aktywnego spędzania czasu przez całe rodziny,
- zaspokojenie oczekiwań dzieci i młodzieży poprzez przyjemne i bezpieczne spędzanie wolnego czasu,
- stworzenie miejsca integracji i rekreacji mieszkańców Rygarb i całego sołectwa.

II. Poprawa estetyki wsi

Cele operacyjne:

- podniesienie atrakcyjności zamieszkania życia,
- poprawa wizerunku miejscowości,
- uatrakcyjnienie oferty turystycznej.

III. Wzrost poziomu integracji i aktywizacji mieszkańców wsi

Cele operacyjne:

- wzrost poziomu integracji mieszkańców,
- poprawa aktywnego trybu życia mieszkańców,
- kultywowanie tradycji i zwyczajów regionu,
- wzrost edukacji kulturalno-artystycznej mieszkańców.

7. Harmonogram wdrażania Planu Odnowy Miejscowości

W toku dyskusji nad działaniami, które najpełniej będą sprzyjać osiągnięciu założonych celów ustalono przedstawioną poniżej listę projektów. Wskazano szacunkową wartość przedsięwzięcia, określono przybliżony termin jego realizacji oraz określono źródła finansowania poszczególnych inwestycji.

1) Zadanie: Przebudowa gruntowej drogi gminne w miejscowości Rygarby.

a. zakres działań:

- wykonanie dokumentacji projektowej
- budowa drogi w technologii bitumicznej

- b. szacowany koszt – ok. 600 000 zł
- c. termin realizacji – 2016 r. - 2020 r.
- d. źródła finansowania – budżet gminy, środki UE, środki zewnętrzne.

2) Zadanie: **Zagospodarowanie terenu na brzegiem rzeki Pisa dla celów rekreacyjnych w miejscowości Rygarby.**

a. zakres działań:

- oczyszczenie brzegów z mułu, trzciny i zakrzaczeń
- wykonanie zejścia prowadzącego do brzegów rzeki

b. szacowany koszt – ok. 10 000 zł

c. termin realizacji – 2016 r. - 2020 r.

d. źródła finansowania – budżet gminy, fundusz sołecki, środki UE, środki zewnętrzne.

2) Zadanie: **Zagospodarowanie terenu na brzegiem rzeki Łyna dla celów rekreacyjnych w miejscowości Rygarby.**

a. zakres działań:

- wykarczowanie, wyrównanie, obsianie trawą terenu wokół cieku,
- wykonanie zejścia na zagospodarowany teren,
- wykonanie drewnianego ogrodzenia,
- przygotowanie miejsca na ognisko,
- budowa grilla i wiaty rekreacyjnej;
- umocnienie brzegów
- nasadzenia roślinności,
- ustawienie ławeczek parkowych i koszy na śmieci.

b. szacowany koszt – ok. 20 000 zł

c. termin realizacji – 2016 r. - 2020 r.

d. źródła finansowania – budżet gminy, fundusz sołecki, środki UE, środki zewnętrzne.

3) Zadanie: **Wykonanie ciągów pieszych w miejscowości Rygarby.**

a. zakres działań:

- wykonanie dokumentacji technicznej
- zakup polbruków i obrzeży

b. szacowany koszt – 100 000 zł

c. termin realizacji – 2016 r. - 2020 r.

d. źródło finansowania – budżet gminy, fundusz sołecki, środki UE.

4) Zadanie: **Oznakowanie miejscowości i zainstalowanie tzw. witaczy**

a. zakres działań:

- wykonanie planu miejscowości wraz z legendą
- wykonanie kierunkowskazów i witaczy

b. szacowany koszt – ok. 6 000,00 zł

c. termin realizacji – 2016 r. - 2018 r.

d. źródło finansowania – budżet gminy, fundusz sołecki, fundusze UE, środki zewnętrzne.

5) Zadanie: **Modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego wsi.**

a. zakres działań:

- projekt techniczny wykonania oświetlenia,
- zakup i zainstalowanie nowych lamp ulicznych.

b. szacowany koszt – ok. 30 000,00 zł

c. termin realizacji – 2016 r. - 2020 r.

d. źródło finansowania – budżet gminy, fundusz sołecki, fundusze UE, środki zewnętrzne.

6) Zadanie: **Organizacja imprez okolicznościowych, integracyjnych, plenerowych, zawodów i rozgrywek sportowych.**

a. zakres działań obejmuje organizację imprez okolicznościowych typu sylwester, andrzejki, dzień dziecka, pikniki rodzinne jak też wydarzeń kulturalno-artystycznych

b. szacowany koszt – ok. 1 000,00 zł /rok

c. termin realizacji – 2016 - 2020 r.

d. źródło finansowania – budżet gminy, fundusz sołecki, fundusze UE.

7) Zadanie: **Organizacja warsztatów i szkoleń.**

a. zakres warsztatów i szkoleń tematycznie związany z architekturą zieleni, z rękodziełem, warsztaty teatralne, kulinarne itp.

b. szacowany koszt – ok. 4000,00 zł /rok

c. termin realizacji – 2016 - 2020 r.

d. źródło finansowania – budżet gminy, fundusz sołecki, fundusze UE, środki zewnętrzne.

8) Zadanie: **Poprawa estetyki domostw i terenów wspólnych wsi.**

- a. zakres w zależności od potrzeb i ustaleń dokonanych w danym roku
- b. szacowany koszt – własny mieszkańców
- c. termin realizacji – 2016 - 2020 r.

9) Zadanie: **Przygotowanie ścieżki edukacyjnej nad brzegiem terenu zalewowego**

- a. zakres działań:
 - oczyszczenie szlaku pieszego
 - zainstalowanie tablic edukacyjnych,
 - zakup ławek i koszy na śmieci.
- b. szacowany koszt – 10 000
- c. termin realizacji – 2016 - 2020 r.
- d. źródło finansowania – budżet gminy, fundusze UE, środki zewnętrzne.

10) Zadanie: **Stworzenie Koła Gospodyń Wiejskich.**

- a. zakres działań:
 - utworzenie Koła Gospodyń Wiejskich
 - animowanie działań mających na celu rozwój kulturalny wsi i reprezentowanie jej podczas imprez na terenie gminnych
- b. szacowany koszt – ok. 2 000,00 zł/rok
- c. termin realizacji – 2016 - 2020 r.
- d. źródło finansowania – budżet gminy, fundusz sołecki, fundusze UE, środki zewnętrzne.

8. Monitorowanie i nadzór nad realizacją Planu Odnowy Wsi

Wykaz przedsięwzięć do realizacji jest listą otwartą, gdyż w miarę zmieniających się perspektyw czy możliwości finansowania może zostać zmodyfikowana. Wprowadzenie nowych przedsięwzięć powinno uwzględniać założone kierunki rozwoju, aby osiągnąć efekt koncentracji sił i środków.

Nadzór nad realizacją odbywać się będzie poprzez gromadzenie dokumentacji z realizacji poszczególnych zadań, strony internetowej Gminy Sępólno czy poprzez zebrania

wiejskie, na których społeczność wiejska będzie omawiała realizację zadań przedstawionych w planie.

PRZEWODNICZĄCA
RADY MIEJSKIEJ
w SEPOPOLU
Beata Jarzynka